

kasvukäyrillä

Maria Heliste

LL, erikoistuva lääkäri
HUS ATeK, Töölön sairaala
maria.heliste[at]fimnet.fi

Erikoistuva lääkäri yrittää sietää itseään ja muita alati muuttuvassa työympäristössä.

Siirretäänkö aamuun

Vastuullasi on potilas, joka voi huonosti. Hän hengittää 40 kertaa minuutissa, näet, että hengitys on vaikeaa ja pinnalista. Potilas on mielestäsi ajautumassa hengitysekshaustioon ja ajattelet, että ellet intuboi potilasta nyt, joudut tekemään sen myöhemmin. Takapäivystäjä, joka on vielä illasta talossa, tulee arvioimaan tilannetta pyynnöstäsi: haluat varmistuksen suunnitelmallesi ja mahdollisesti apua intubaatioon, kun hän vielä on paikalla, myöhemmin yöllä olet yksin. Takapäivystäjä katsoo monitoria. ”Eihän tässä nyt ehkä mitään, nytkin hengitystaajuus on vain 29 kertaa minuutissa”, hän sanoo vilkaisulla. ”Ehkä pärjätään aamuun”. Et viitsi väittää vastaan. Myöhemmin intuboit potilaan yksin.

Voisiko olla niin, että takapäivystäjääkin jännittää?

Mikä on takapäivystäjän motiivi olla intuboinnista potilasta tai auttamatta siinä? Selityksiä voi olla monta. En sano, että etupäivystäjä olisi jotenkin parempi kuin takapäivystäjä. Tai olisi tiennyt enemmän, osannut paremmin. Tämä on vain mielenkiintoinen tarina motiivien kannalta.

Etupäivystäjä haluaa puuttua tilanteeseen kahdesta syystä: siksi, että hänen mielestään lääketieteellisesti niin kuuluisi tehdä ja siksi, että hän tulee viettämään yönä potilaan kanssa. Hän siis todennäköisesti joutuu puuttumaan asiaan myöhemmin yöllä. Siinä vaiheessa sekä hän itse että potilas ovat väsyneempiä; päivystäjä valvomiseen ja potilas hengittämiseen. Hän siis ennakoii, mikä on järkevää; seniorin kädet lähellä on hyvä, jos tulee hätä. Etupäivystäjän motiivi voi olla siis osin itsekäs, osin potilaan tilan sanelema.

Takapäivystäjän motiivi on vaikeampi. Ehkä hän on kiireinen omien töidensä kanssa. Hän ei ehkä ole arvioinut potilaan tilaa yhtä perusteellisesti tai kauan kuin sinä – hän ei ole etupäivystäjä eikä asia kosketa häntä yhtä paljon, hän ei ehkä näe syytä samalla tavalla. Voisiko olla myös niin, että häntäkin jännittää? Voisiko olla niin, että hänestä on epämiellyttävää joutua tilanteeseen, jossa potilas voi huonosti, olosuhteet intuboida eivät ole optimaaliset ja apuna on vain kokemattomampi etupäivystäjä? Voi myös olla niin, että väsyttää, haluaa kotiin. Että jos siirretäänkin aamuun, vältytään ehkä kaikki epämiellyttävältä tilanteelta. Tai sitten voihan olla niin, että hän vain ei näe lääketieteellistä syytä intuboida.

Toisinaan ne ovat pieniä tilanteita, kuten laittaako potilaalle keskuslaskimokatetria keskellä yötä vai laitetaanko se aamulla. Toisinaan isompia, kuten otatko potilaan teho-osastolle, vai pärjäisikö potilas muualla – jos otat potilaan, se tietää itsellesi töitä. Voi olla houkuttelevaa kääntyä perusteluissasi siihen, että ei tarvitse. Kysymys on siitä, jaksaisiko itse tehdä sen, vai voisitko jotenkin perustella tekemättömyyttä. Joskushan se on järkevää, siirtää tekemistä. Aamulla on aina helpompaa, virkeämpää, tulee vähemmän virheitä. Mutta aina taustalla ei ole vain järkisyy. Yöaika, kiire ja väsymys syövät motivaatiota ja vääristävät motiiveja. Toisinaan se on myös pelko. Pelko siitä, että ei onnistu. Että tekee virheen, ajautuu hankalaan tilanteeseen. On inhimillistä välttää tilannetta, joka on hankala. On myös inhimillistä, ettemme näe sitä itsessämme, tai ainakaan myönnä.

Motiivit ovat mielenkiintoinen asia. Se, että joskus harvoin näkee jonkun väistävän työtehtävää mahdollisesti väärästä syystä saa ajattelemaan, onko itse tehnyt niin ja kuinka usein? Yleensä kun muiden virheet on helpompi havaita, kuin oman. Mutta myös omat motiivisi voivat olla joskus vääriä. ■